

Saksbehandler: Åge Haavik

Referanser:

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
12.05.2010		50390
12.05.2010		50393
12.05.2010	Vedlegg KR 33 10 liturgisk musikk.doc	50394

Liturgisk musikk

Sammendrag

Det foreligger to hefter med liturgisk musikk som har vært på høring. Et tredje hefte er under forberedelse. Disse publikasjonene inneholder musikk med et bredt spekter av stilarter i tråd med det prinsippvedtak gudstjenestereformen hviler på.

Høringen viser for det første at det er god oppslutning om den nåværende musikken, og videre at det foreliggende materialet inneholder tjenlig ny musikk. Men høringssvarene gir også et klart vitnesbyrd om at prøvingstiden har vært for kort.

Kirkerådets musikkutvalg råder derfor til at en lar nyskaping og utprøving fortsette, før det eventuelt velges ut musikk til en grunnstamme eller normalserie, som inngår i de liturgiske bøkene, ved siden av annet som er tilgjengelig som tilleggsmateriale. Kirkerådets administrasjon slutter seg til dette.

Dette tilsier at den liturgiske ordningen og all tekst den inneholder, i første omgang bør gjøres ferdig uten musikken, det vil si uten noter. Musikken bør prøves i videre i en åpen prosess med tre års varighet.

Verktøyet til denne utprøvingen er de trykte heftene og melodilinjene som er tilgjengelige på nettet. En slik fortsatt utprøving krever ny avtale med rettighetshaverne til musikken.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet tar til etterretning den orientering som er fremlagt om status for den liturgiske musikken i gudstjenestereformen.

2. Kirkerådet ber om at arbeidet med å fremskaffe og utprøve musikk i menighetene fortsetter frem til evaluering i 2013.

3. Kirkerådet ber sekretariatet sørge for at menighetene får den nødvendige veiledning i bruken av den liturgiske musikken som er tilgjengelig.

Saksorientering

Bakgrunn

Innledning

I vår tids kultur spiller musikk en enorm rolle. Musikk er i dagens samfunn ikke bare for særlig interesserte. De unge årsklasser, men etter hvert også eldre, omgir seg med musikk store deler av døgnet. Dette har den revolusjonerende elektroniske utviklingen muliggjort. Ved hjelp av stadig mer avansert utstyr kan musikk medbringes over alt. Musikken blir slik en del av livsmiljøet.

Musikkformer og stilarter varierer over et stort spekter, og de musikalske preferanser man har, er langt på vei med på å definere et menneskes selvforståelse og identitet. Dette gjør også musikk til en svært følsom sak. Nedvurdering av den type musikk man selv foretrekker og holder av, kan føles nesten som en personlig krenkelse.

Ut fra dette blir musikken et viktig element i gudstjenestereformen. Underveis har det av og til vært sagt at hvis man bare får på plass ny musikk, så trengs det egentlig ikke mer reform. I alle fall er det neppe noen tvil om at det musikalske element har vært en hovedsak når Ungdommens kirkemøte har befattet seg med gudstjenestelivet. Dette har en også kunnet høre vitnesbyrd om på kirkemøtene opp gjennom 1990-årene fra ungdomsrepresentanter.

Organisering

NFG behandlet spørsmålet om hvordan man skulle arbeide med musikken på det store felles oppstartmøtet på Granavolden 27.-28. januar 2005. Under sak NFG 05/05 er følgende referert:

- 1 Prosessen trenger en kirkemusikalsk referansegruppe. Det er nødvendig å arbeide med ordinariemusikken. Dette kan ikke naturlig plasseres i noen av underutvalgene. Det må derfor klargjøres hvordan dette kan ivaretas i det videre arbeidet.
- 2 Ordinariemusikken må gjengis i en liturgisk avdeling i salmeboken.

Oppfølgingen av disse synspunktene fra gudstjenestereformens innledningsfase ble å samle de kirkemusikerne som var involvert i NFG og de ulike undergruppene, i en *Arbeidsgruppe for ordinariemusikken* (AOM). Gruppen ble ledet av Gro Bergrabb, og bestod for øvrig av Ivar Jarle Eliassen, Thrøstur Eiriksson, Ingrid Pedersen Furdal og David Scott Hamnes, med Åge Haavik som sekretær. Marianne Sødal Misje fra undergruppe 5 hadde ikke anledning til å være med i denne arbeidsgruppen.

Denne måten å organisere arbeidet på, hadde både fordeler og ulemper. Det var en stor styrke at arbeidsgruppen bestod av dyktige kirkemusikere som var helt på innsiden av selve reformprosessen. Men denne organiseringen medførte også at hvert medlem var dobbelt og delvis tredobbelt engasjert. I tillegg til å sitte i AOM satt alle i et underutvalg, og noen satt også i selve

NFG. Dette doble og delvis tredoble engasjementet gjorde utvalget meget sårbart. Det førte til at det i en viktig fase var vanskelig å holde trykket oppe, og da var det arbeidet med musikken som ble skadelidende i forhold til enda mer øyeblikkelige behov.

Gruppen startet sitt arbeid 27. januar 2006. Den startet med å inspisere den musikken vi har i 1977-liturgien. Gruppen gjorde også sitt grunnleggende prinsippvedtak om hva som trengs av ny musikk. I 2007 kom den kritiske fasen. Arbeidet med å få frem ny musikk kjørte seg fast på det eksterne plan, samtidig som det ble trukket så store veksler på medlemmenes tid og krefter i det øvrige arbeidet i reformprosessen at det var svært vanskelig å få noen fremgang. En konsultasjon med tanke på populærmusikken i august 2007 ble langt mindre nyttig enn forventet, fordi det viste seg at noen av de viktigste aktørene av ulike grunner likevel ikke kunne delta.

I juni 2008 ble gruppen reorganisert under betegnelsen *Kirkerådets musikkutvalg* (KMU). Noen av de opprinnelige medlemmene trådte ut, og eksterne kom inn. Harald Herresthal tiltrådte som leder og Jørn Fevang ble nestleder. For øvrig består gruppen av Gro Bergrabb, Thrøstur Eiriksson og Arne Solhaug, med David Scott Hamnes og Åge Haavik som sekretærer. I forbindelse med arbeidet med høringsprosessen ble KMU i desember 2009 styrket med en prest, nemlig Ragnhild Jepsen ved Nidarosdomen. En har også lett etter et medlem med særskilt kompetanse innen populærmusikalske sjangere, men dette løses ved at Bjørn Kruse ved Norges musikkhøgskole kan konsulteres ved behov.

Prinsippvedtak

11. oktober 2006 gjorde AOM følgende prinsippvedtak om hva man ville frem til (sak AOM 10/06):

1. AOM vil anbefale at et rikholdig materiale av musikk til de tradisjonelle messeleddene organiseres i et visst antall *serier med et felles musikalsk preg* og for øvrig *frittstående musikalske varianter*. På den måten settes alle menigheter i stand til å velge hvordan de vil legge opp gudstjenesten musikalsk.

2. Oppstillingen over hvilke serier vi tenker å presentere, ble justert slik:

- To serier satt sammen av det materialet vi har i dag (i *Organistens gudstjenestebok*)
- En gregoriansk serie (Se bl. a. *Lov Herren – Katolsk salmebok*, pluss det vi selv har)
- En Taizé-serie
- To serier fra den verdensvide kirke: En serie basert på afrikansk flerstemmig sang, og en basert på sør-amerikansk og asiatisk musikk (se *Syng håp* og *Salmer 97*)
- En popbasert serie (se *Ung messe*, Jakobs-kirken, Storsalen)
- En serie med folketoneinspirert musikk
- En jazz-basert serie
- En samtidsmusikalsk serie
- En enkel serie med utgangspunkt i Kyrie fra NoS 938 (sml *Måne og sol*)

Senere er detaljene i dette oppsettet modifisert, men profilen med en rekke *serier i ulike musikalske stilarter* er beholdt. Vedtaket fikk tilslutning i NFG, og KMU har realisert det, så langt det har vært mulig. Slik er det sendt til høring av Kirkerådet.

I boken LITURGI *Forslag til ny ordning for hovedgudstjenesten i Den norske kirke* er *Sang og musikk* behandlet i kapittel 7 (side 32-36). *Liturgisk sang og musikk* (avsnitt 7.5) presenteres slik:

”Ny ordning for hovedgudstjenesten vil etter hvert ha flere rekker med liturgisk musikk. Her vil man søke å ivareta stor variasjonsrikdom med hensyn til musikalske sjangere – fra gregoriansk sang, klassisk kirkemusikk og folkemusikk til moderne former som jazz, gospel, og så videre. Den lokale menigheten kan velge å benytte en bestemt serie til alle de musikalske leddene i en gudstjeneste eller velge musikk fra flere serier i én og samme gudstjeneste.” (Side 34)

Gjennom historiens gang har det utviklet seg en kirkelig musikktradisjon. Den viser seg å ha et langt mer differensiert opphav enn en ofte tenker seg. Den inneholder også musikk som i utgangspunktet var verdslig musikk. Ikke desto mindre vil mange oppfatte mesteparten av den musikken som har hatt sin plass i kirken frem til slutten av forrige århundre, nettopp som kirkelig.

Også den musikken vi kjenner fra vår nåværende høymesse, spenner i virkeligheten over et ganske stort spekter både med hensyn til alder og stil. Noen av melodiene har sitt opphav i gregorianske melodier (f. eks. *Kyrie for festtidene* og *Kyrie for fastetiden*). Andre er skrevet i forbindelse med den forrige gudstjenestereformen. Noen av disse er skrevet i meget tradisjonell stil (*Gud være lovet*), mens andre kan ha en mer utradisjonell melodiføring og en så dissonant harmonikk at de bærer tydelig bud om den tiden de er blitt til i (f. eks. *allmennseriens Kyrie*).

Denne musikktradisjonen er det all grunn til å bevare. Det gjelder både den gregorianske sang og den lutherske koral og all musikk som på en eller annen måte stammer fra den.

Men fra det forhold at det rent faktisk eksisterer en kirkelig musikktradisjon, til å det å prøve å definere en form for *musica sacra* – hellig musikk – er det et stort sprang. Å prøve på dette ville reise mange vanskelige spørsmål. I vår situasjon er det særlig to problemstillinger som ville bli svært vesentlige:

- 1) Hvilken type musikk skal gjelde som *musica sacra*, og med hvilken begrunnelse?
- 2) Hva med dem som ikke makter å kjenne seg hjemme i denne typen musikk? Har de i og med andre erfaringer og en annen musikksmak satt seg selv utenfor det gudstjenestlige fellesskap, i alle fall den meningsberettigede del av dette?

Med det opprinnelige vedtaket og videreføringen av dette er det tatt et prinsipielt standpunkt: *Gudstjenestereformen skal innebære en utvidelse av kirkens musikkpråk*. Spekteret skal bli bredere både ved at man lytter til og inkluderer noe av det nye som i dag lyder også i våre menigheter i Den norske kirke, men også ved at man henter frem stoff fra kirkens tradisjon som vi ennå ikke har nyttiggjort oss fullt ut.

Når den liturgiske musikken ikke defineres ved stilkriterier, er det to funksjonelle trekk som blir desto viktigere:

- 1) Musikken er tekstbærende. Sangen i gudstjenesten tjener ordet.
- 2) Den skal kunne synges av en forsamling. Også her skal det være et bredt spekter. For å bevare vår felles rikdom må det tillates at noe er mer krevende enn annet. Men i prinsippet tilhører liturgiens sang hele menigheten.

Metodikk

For å realisere den målsetningen som ligger i dette prinsippvedtaket, ble det i første omgang brukt en metode som er kjent fra salmebokarbeidet. Både i forbindelse med *Norsk Salmebok, Salmer 1997* og *Salmebok 2008* har det med godt resultat vært benyttet en metode som har vært kalt ”håpefulle kunngjøringer”. Dels fordi det ikke har vært *økonomiske midler* til rådighet, og dels fordi en ikke har villet bruke *konkurransformen*, med de kompliserende effekter denne medfører, har det vært sendt ut melding om at det nå er behov for en god melodi til en eller flere bestemte tekster. Slik melding har noen ganger vært kunngjort allment, gjennom kirkens nettsted og andre media, andre ganger har melding gått ut til en liste på drøyt 30 navn på komponister som har sagt seg interessert i å arbeide slik, og som erfaringsmessig leverer levedyktige ting.

Dette ble forsøkt også i forbindelse med den liturgiske musikken. I motsetning til tidligere gav det liten uttelling i dette tilfellet. Det var vanskelig å få inn noe, og det som kom, ble i liten grad funnet tjenlig. Noen kontakter som det var grunn til å regne som svært lovende, førte likevel ikke frem. Det ble en ny erfaring av at kunst lar seg ikke uten videre programmere. Resultatet gjenspeiler nok også det forhold at liturgiske melodier er en annen sjanger enn metriske salmer. Den frie formen og det korte formatet gjør den mer krevende enn en tradisjonell versform, og få har erfaring med å skrive musikk av denne art. Det finnes nok en del konserterende messer, men disse lar seg sjelden overføre til menighetssang.

Det ble gjort et forsøk i 2007 på å få Kulturrådsmidler, slik at noen av de presumptivt fremste komponistene, gjennom et honorar kunne bli i stand til å sette av nødvendig tid til et slikt arbeid. Søknaden førte ikke frem.

Etter at arbeidsgruppen var reorganisert i juni 2008, ble det søkt på nytt, og nå ble det bevilget kr. 300.000 til formålet.

Da den fristen som det så langt var operert med – 1. august 2008 – var passert, forelå det 5 nye bidrag, i tillegg til at noen bestillinger ennå ikke var effektuert.

Tekstspørsmål

Et forhold som har virket kompliserende på arbeidet med å få frem musikk, er de tekstlige problemene som hefter ved en del av de leddene som skal synges. I tillegg til de åpne spørsmål med hensyn til tekstform på ordinarieleddene som liturgiforslaget impliserer, har en rekke av musikkforslagene tekstvarianter som fremstår som en vesentlig del av disse verkenes karakter.

For å komme videre i arbeidet med musikken, er det nødvendig at disse spørsmålene får sin avgjørelse. I de innledende fasene har det – for i det hele tatt å få frem musikk – kunnet tolereres at teksten ikke har vært fastsatt i alle detaljer. Noen av de aktuelle variantene har hatt en formmessig karakter som det har vært mulig å håndtere (f.eks. ”som har Guds velbehag” og ”som Gud har glede i” i Gloria-leddet og ”bar all” og ”bærer” i Agnus Dei). Denne fasen må nå anses som avsluttet. Både når det gjelder den musikken som allerede foreligger, og det som eventuelt må fremskaffes i tillegg, er det nå nødvendig å vite nøyaktig hvilken ordlyd og struktur teksten skal ha, eventuelt hvilke former som kan leve side og side. Bibelselskapets nye oversettelse vil være fastlagt høsten 2010 med tanke på lansering høsten 2011.

Bibelske salmer

Hefte 2 inneholder også materiale til forslaget om en bibelsk salme til hver søn- og helligdag i kirkeåret. I forslaget til ny tekstbok er dette kalt *Poetisk tekst*. Det består av et utvalg på to eller tre vers fra en av salmene i Salmenes bok. Disse tekstene har også fått en omkvedstekst. Forslaget går ut på at denne teksten skal *synges*. Det er altså ikke en fjerde lesetekst!. Fortrinnsvis skal bibelsk salme synges av hele menigheten. Også her skal den stilmessige bredden ivaretas.

Dette har også vist seg å være et kompliserende element i arbeidet med den liturgiske musikken. Den generelle invitasjonen til å skape musikk i overensstemmelse med de gitte føringene til rekken av *poetiske tekster* har gitt lite resultat. Det er registrert bidrag av et visst omfang fra tre komponister. KMU valgte å sende ut noen eksempler fra Tore Aas. Aas skapte først noen melodier med omkved og en *resitasjonsformel* som er så sterkt forenklet at hele menigheten skal kunne synge med på den. Senere supplerte han disse resitasjonene med *utskrevne melodier*, slik at salmene fremtrer som gjennomkomponerte. Det korte omfanget muliggjør dette. For å overvinne den vanskelighet det innebærer at disse salmene i utgangspunktet skal synges én gang i året (én poetisk tekst til hver søn- og helligdag i kirkeåret) har han gjort utstrakt bruk av *gjentakelse*. Melodidelene introduseres av forsanger(e) og gjentas av menigheten.

I hefte 2 gis det også en anvisning om hvordan det rike materialet i de heftene som til sammen utgjør *Norsk Kantoribok*, kan utnyttes i denne sammenheng. Ved en kreativ utnyttelse og en viss nødvendig tilpasning av dette materialet og av det som samlet sett finnes av musikk til bibelske salmer på norske forlag, vil det være mulig å få til en begynnende praksis med bibelsk salme mellom lesningene i gudstjenesten. Til tross for at dette er et viktig element i reformen, ser det imidlertid ut til at det i liten grad har blitt praktisert i den prøving som så langt har foregått.

For å komme videre på dette området bør det arrangeres et verksted, hvor noen utvalgte komponister inviteres. Kanskje bør det også være et visst antall plasser (3-4) som det kan søkes om opptak på. Det nordiske *Salmeverkstedet i Båstad* i 1978 og det norske *Salmeverkstedet på Lia Gård* i 2005 kan tjene som modeller. Ideen er at noen kreative personer bor og ber sammen i en uke på et hyggelig sted med de riktige fasiliteter og den rette ånd i veggene. Her hører de noen få utsøkte foredrag med triggende innspill til temaet, i dager som veksler mellom skapende faser, plenumssesjoner hvor forslag presenteres, drøftes og foredles, og sosialt samvær som gir grobunn for ny kreativitet.

Høringsprosessen

Organisering

Høringsfasen for gudstjenestereformen varte fra august 2008 til 15. september 2009. De vanskelighetene det er redegjort for, førte imidlertid til at Hefte 1 ikke kom ut til høringsinstansene før like før jul 2008, og Hefte 2 først i mai 2009. Høringsfristen for den liturgiske musikken ble derfor utvidet til 1. desember 2009, da en så at det var mulig å håndtere en slik utvidelse uten at dette i seg selv medførte noen ytterligere forskyvning av reformprosessen.

Gjennom de trykte heftene har høringsinstanser og menigheter tilgang til det nødvendige akkompagnement. Samtidig med at heftene ble sendt ut, ble melodilinjene lagt ut på kirkens nettsted, www.kirken.no, slik at de kan lastes ned og monteres inn i agender for menigheten.

Et vesentlig bidrag til høringsprosessen var fire faglige seminarer som ble arrangert av *Fagutvalg for kirkemusikk* (et samarbeidsorgan mellom Musikernes fellesorganisasjon og Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon) med invitasjon til alle landets kirkemusikere. De ble holdt i Oslo (i samarbeid med Norges musikkhøgskole), i Bergen (i samarbeid med bispedømmets kirkemusikkonsulent), i Trondheim (i samarbeid med NTNU) og i Tromsø (i samarbeid med KUN).

For å sikre både den faglige vurdering av høringsmaterialet og den nødvendige uavhengighet fant en det formålstjenlig at KMU leste høringssvarene og la sin vurdering frem for Høringsutvalg for liturgi. På den måten kunne en få en mest mulig helhetlig vurdering av liturgien.

Resultat

Det kom inn 28 høringssvar om den liturgiske musikken. Hvor fyldige disse er, varierer. Uttalelsene inneholder dels generelle kommentarer, dels har en rekke instanser fulgt opp invitasjonen til å kommentere den enkelte melodi. Høringssvarene er tydelig kritiske til samtidigheten i alle enkeltelementene i gudstjenestereformen og uttrykker både reform- og høringstretthet. Dette sammen med det påfallende lave antall høringssvar underbygger forslaget om en videre utprøving av dette materialet.

KMUs anbefaling på bakgrunn av høringen

I et vedlegg finnes et protokollat som viser KMUs funn i høringsmaterialet. Det KMU sier av mer konkluderende art, er følgende:

1. KMU finner det ikke forsvarlig på det nåværende tidspunkt å trekke noen konklusjon i form av å videreføre noe og eventuelt utelate annet av den foreslåtte musikken.
2. KMU anbefaler at den nåværende liturgiske musikken videreføres.
3. De mest brukte av de nåværende melodiene og noe av det nye materialet bør i tråd med synspunkter i høringsmaterialet kunne fremtre som en grunnstamme eller *normalserie*. Samtidig gis menighetene full frihet til å kunne velge fra det supplerende materialet, enten hele serier eller enkelte melodier. Dette vil sikre både hensynet til gjenkjennelse og mulighet til deltakelse og hensynet til stedegengjøring og variasjon både mellom menigheter og i den enkelte menighet gjennom året.
4. En slik grunnstamme/normalserie(r) bør i hovedsak ha et enkelt preg, som gjør den anvendelig i alle menigheter. Dette bør likevel ikke være til hinder for at den også kan omfatte musikk som inkluderer forsanger(e) og eventuelt kor.
5. Tidsfaktoren gjorde at høringsprosessen kom til å bestå av det som rommes i Hefte 1 og Hefte 2. I forhold til de opprinnelige planene (utformet av AOM/NFG og approbert av KR) og KMUs arbeid innebærer dette en amputasjon. Det foreligger nemlig dels ferdig materiale, dels bestillinger og planer også til et Hefte 3. Dette bør utgis snarest mulig.
6. Det er også viktig for KMU å peke på at i forhold til de opprinnelige planene som ligger til grunn for arbeidet med liturgisk musikk, har prosessen så langt noen tydelige og viktige mangler. Det viktigste stikkordet er da begrepet *jazz*. Det er også behov for å fortsette eksperimenteringen med å nyttiggjøre seg den rike norske folkemusikkarven i liturgisk sammenheng.

7. KMU er innstilt på å kunne gi råd om bruken av det foreliggende materialet, slik at menighetene kan komme i gang med reformen og slik at en kan vinne nødvendig erfaring med ny musikk av ulik type.

8. Det er også kommet frem mer musikk etter at høringsmaterialet ble sendt ut. Dette er delvis kommet som et ledd i høringen, delvis er det fremkommet utenom denne prosessen. Det kan tyde på at det å skape nytt på området liturgisk musikk først nå er i ferd med å komme i gang for alvor. Dette bør en så langt det er mulig, nyttiggjøre seg, så ikke gudstjenestereformen avskjæres fra verdifulle bidrag som kan komme. Det er også viktig at en på best mulig måte hjelper frem den kreative prosessen som når er kommet i gang.

9. De forhold som her er nevnt, tilsier at arbeidet med liturgisk musikk må fortsette, og at den videre prosessen må tilrettelegges på en måte som muliggjør dette.

10. Arbeidet med musikk til de poetiske tekster må også fortsette.

11. *Hele sammenhengende serier* er hverken i KMUs høringsmateriale eller i svarene fremhevet som et viktig prinsipp. Materialet må gjøre det mulig både å skape en gudstjenestefeiring med et enhetlig musikalsk preg og å velge ledd av ulik karakter. Til det siste trengs det veiledning.

12. Det må sikres at det samlede materialet har en variasjon i stemningsmessig karakter som gjør det mulig å uttrykke kirkeårets skiftninger.

Konklusjon

Den liturgiske musikken som har vært på høring, har vært presentert både for Høringsutvalget for liturgi (Granavolden 21/1), for biskopene og Kirkerådets sekretariat (Lovisenberg 8/2) og for Kirkerådet (Lovisenberg 11/3). Ved alle tre anledninger har KMUs nestleder kantor Jørn Fevang presentert et tverrsnitt av musikken og KMUs innstilling på bakgrunn av høringsmaterialet. I alle disse fora har det vært forståelse for og tilslutning til KMUs standpunkt om at denne prosessen må holdes åpen noen år til, både for å innhente nødvendig erfaring og for å hjelpe frem den kreative prosessen.

I en sum viser dette at vi er midt inne i en omfattende og radikal gudstjenestefornyelse, hvor de ordningsmessige, tekstlige og musikalske elementer ikke er i takt med hverandre. På det musikalske området leter vi etter en fornyelse. Denne skal ikke bestå i å forlate det gamle, det viser høringen meget tydelig. Den må bestå i å supplere ved å utvide spekteret og finne frem til nye musikalske uttrykk. Dette tar tid. Nytt skal skapes, nytt skal prøves og man skal feste seg ved noe på grunnlag av erfaring.

Hvilke følger har dette? Det innebærer at man i likhet med den forrige liturgirevisjonen bør holde seg med foreløpige trykksaker i noen år. Hvis tiden frem til det tidspunktet da KR har sagt at gudstjenestereformen skal *evalueres* igjen, utnyttes godt, bør det på det tidspunktet være mulig å samle seg om et tydelig kjernestoff også på det musikalske området. Om dette skal publiseres i fast innbundne bøker, er et helt annet spørsmål. *Ringpermen* og *nettet* er nok medier som er langt mer i pakt med denne reformens grunnkarakter.

I alle fall vil det i den nåværende situasjon være en stor fordel å kunne gi materialet en foreløpig karakter. *Ringperm-modellen* egner seg til å utgi trykksaker med en foreløpig og fleksibel karakter. Dette systemet gjør det enkelt både å bytte ut og supplere uten alt for store kostnader. *Nettet* nevnes av mange instanser i alle høringsprosessene om gudstjenestereformen som et tjenlig

verktøy. De siste signaler fra forlaget tyder på at en forhåpentligvis kan ha mer optimistiske utsikter når det gjelder de juridiske problemstillinger dette mediet stiller oss overfor.

Ordning og tekst bør dermed gjøres ferdig uten musikken, det vil si uten noter. Musikken bør prøves i noen år til i en åpen prosess. All musikken ligger tilgjengelig på nettet, både i form av melodier som kan importeres i agender (cantus firmus), og i form av full sats til akkompagnement. Akkompagnementssatsene foreligger også publisert i papirform i hefte 1 og 2, etter hvert også i et hefte 3.

For å kunne fortsette prøvingen på denne måten er det nødvendig å inngå nye avtaler med bidragsytere og de aktuelle forlag.

Det bør overveies om melodiene til menighetssang (samtlige) også bør foreligge som en egen trykksak i form av et hefte. Dette må da innrettes med en nummerering som gjør det mulig å sette sammen hele gudstjenesten i alle detaljer ved hjelp av ”salmenummer”.

Hvis denne perioden skal bli noe mer enn bare å skyve en problematikk foran seg, må menighetene sterkt oppfordres til å *registrere* det de bruker, samt erfaringene med det, slik at det på et gitt tidspunkt er mulig å analysere et genuint erfaringsmateriale og på den måten skaffe seg grunnlag for å gjøre de nødvendige valg.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Arbeidet med musikken holdes åpent i alle fall i 3 år til. Dette betyr ikke en forsinkelse av reformen som sådan.

Følgende elementer i det ovenstående innebærer økonomiske konsekvenser:

- Ny avtale med rettighetshaverne til musikken.
- Bestilling av ny musikk
- Utgivelse av et Hefte 3 med liturgisk musikk
- Verksted for bibelske salmer
- Eventuell egen trykksak med alle melodilinjene

Den nærmere redegjørelse for dette finnes i et felles dokument om administrative og økonomiske konsekvenser av gudstjenestereformen.